

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Expedita Juris Divini, Natvralis, Et Ecclesiastici Moralis Expositio

Tamburini, Tommaso

Coloniæ Agrippinæ, 1665

De effectibus Divortij ex Adulterio. §. 8.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40132

conjugem ea, quæ fit contra ejus conjunctos, ut filios, vel parentes necessariò in eadem manentes domo; & etiam si malum, quamvis non timeatur ab ipso conjuge, timeatur tamen ab ipsius conjunctis, v. g. ab alterius parentibus in eadem domo pariter manenti-

a Aver. q. 9. bus, ut notat Aver. a

23. matr. 14. Ad hoc caput pertinet periculum cusec. 10. V. juscunq; alterius mali gravis, ut, si conjux sic ita furiosus, ebrius, malo contagioso affectus, ut inde grave damnum uxori immincat.

b Leand. Ex dictis deducitur (ait Leander b iustam d. 26. ma. Divortii causam esse.) Quod vir gladium apposerit ad collum uxoris animo illum occidendi, vel faciendi, quod alter conjux alteri per venenum, vel per maleficia, vel alio modo insidias vitæ paraverit. Quod vir graviter, & atrociter uxorem percussit, si veid secerit gladio, si ve hasta, in capite, facie, oculo, aut in pectore, aut in manibus. Quod vir uxorem acriter, & immoderate, excedendo le vem correctionem viro permiffam, verberaverit. Hinc ille, cui adde Aver. c. V. non sufficit timor.

c Aver. l. qui ex Henriquez, & Sanchez docet, hujus generis censei nimis molestam cohabitationem conviciis, & frequentibus jurgiis obnoxiam. Intelliguntur autem hæc affecte potestatem divertendi pro tempore, quo pericula prædicta non cessent. Quod si nunquam cessare prudenti, & moralitertudine judicabuntur, sanè perpetuum tunc erit Divortium.

12. Porro prædictæ savicia, vel damni periculum, ita (dum periculum durat) potestatem se separandi dat conjugi, ut separationem exequi is possit auctoritate propria, tum, quia de Jure natura est, vitare malum grave, tum, quia hic regulariter periculum est in mora, si deberet expectari ministerium Judicis. Cæterum, quando afficeret scandalum separatio, & periculum in mora non esset, accedere debere Judicis auctoritatem certum sit. Ita intelligenda sunt alia d Jura, ne sint contraria dicto capite. Ad literas.

An possit à viro expelli à cohabitatione conjux, solum ex eo capite, quod dotem ipsa non solverit, huc reduci possit. Verum de hac re alibi e dictum est.

de hac re alibi e dictum est.

ame satis.

de hac re alibi e dictum est.

de hac re alibi e dictum est.

de hac re alibi e dictum est.

de hac re alibi e dictum est.

de hac re alibi e dictum est.

de hac re alibi e dictum est.

de hac re alibi e dictum est.

de hac re alibi e dictum est.

de hac re alibi e dictum est.

de hac re alibi e dictum est.

de hac re alibi e dictum est.

§. VIII.

De Effectibus Divortii ex Adulterio.

PRIMUS EFFECTUS.

Potestas suscipiendi novum vita statum.

1. PRIMUS Divortii, celebrati propter adulterium, effectus est, concedere liberam facultatem Innocenti eligendi statum vitæ, quem ipse velit, si ve per suscepcionem Ordinis facti, si ve per Professionem in Religione, si ve per Votum simplex Castitatis in sæculo; Aliud Matrimonium inire, nequaquam conceditur, quia vinculum prioris Matrimonii, vivente conjuge, cum quo consummatum est Matrimonium, semper, ut toties dictum est, perseverat.

2. Prædictum Privilegium est conjugis innocentis, nam conjux nocens debet expectare, ut eligere possit (quando liberè voler, non enim obligatur) aliquem ex dictis vitæ statibus, donec non sit amplius spes reconciliationis juxta superius dicta, vel donec ipse conjux innocens consentiat, de quo consensu infra disputabimus cap. 4.

Conjux innocens, ut status prædictos suscipiat, an egeat sententia de Divortio?

2. Circa prædictam communem doctrinam quatuor sunt questiones dissolvende. Prima, An, ut Innocens statum aliquem ex illis suscipiat, requiratur Divortium fuisse per sententiam Judicis celebratum; An verò sufficiat factum auctoritate propria, stante adulterio moraliter certo, si ve notorio, si ve occulto.

4. Respondeo. Si quæras de suscepcione valida, & licita; Dico cum g, Sanch. & g Sanch. b Castropal. h aliisque communiter, innocentem, non solum validè, sed etiam licitè status illos suscipere, quando sententia Judicis præcessit. Ratio est manifesta, quia ex una parte adulter omnino amittit Jus cohabitationis cum innocente, ex alia per sententiam Judicis satisficit omni incommodo, quod orti de possit ex assumptione illorum statuum, ut mox clarius patebit.

5. Si

5. Si autem quæras de susceptione, dumtaxat valida, Dico, validè suscipi illos status ab innocente, etiam si non præcesserit sententia Judicis: immò etiam si adulterium fuerit occultum, & non notorium, dummodo certum fuerit. Ratio est modo dicta, quia jam totum Jus cohabitandi amisit adulter, idque in perpetuum; ergo cum nullum alterius Jus ipsi obistere possit, valebit statum vitæ, quem velit, eligere.

6. Sed quid? Eligetne tunc licitè?

Respondeo, nequaquam, sed illicitè; & quidem moraliter, ut expressè habet ibidem Castropal, nisi licentiam obtineat à conjugè, quamvis nocens, separatus ante sententiam, & spoliatus suo conjugè, debet restitui in sua possessione, quando cunque restitutionem sui dicti conjugis petat: non solum, quando adulterium fuit occultum, verùm etiam, in sententia probabili, quando fuit notorium: Et hujus rei ratio ulterior est, quia, antequam procedatur ad probationes, ob quas debet fieri definitiva sententia, debet illi, quia sua respoliatus fuit, eadem restitui: at sanè hæc restitutio in casu nostro esset grave damnum Religionis, & scandalum proximo-

a Sanch. Castrop. citati, & Aver. q. 23, sec. 8. V. quarto.

Quid, si sententia de Divortio processit ex errore?

7. Secunda quæstio. Quid fiat, si sententia Divortii, sive postea, sive antea, quam innocens statum aliquem ex dictis susceperit, appareat fuisse falsa?

b Sanch. lib. 10. matr. d. 9. n. 9. Pont. lib. 9. c. 20. n. 1. Castrop. l. c. n. 6.

Respondeo. Debetur restitui alteri conjugi, quia ligamen Matrimonii, utpote Jus jam legitimè quaesitum, semper evincere debet quælibet aliud subsequens. Et ex alia parte, Ecclesia nunquam præsumitur, velle persistere in sententia, quæ inveniatur falsa, atque adeo injusta.

Quid, si innocens, post sententiam de Divortio incidat ipse in Adulterium?

8. Tertia quæstio. Quid, si postquam dictos status elegit innocens, incidat in adulterium, eritne obligatio compensandi cum adulterio alterius, ita, ut ipse sit re-

Tamburinus de Sacramentis.

stituendus conjugi, tamen si Sacros Ordines susceperit, vel professionem solemnem emisit?

9. Respondeo. Castropal. c. probare contendit, esse restituendum conjugi. Ratio principalior est, inquit, quia non apparet, unde non debeat fieri compensatio delictorum, perinde, ac fieri debere, certum est, si adulterium antea committatur, æquè enim frangitur fides Matrimonii, cujus vinculum semper remanet, vivente naturaliter conjugè.

c Castrop. d. d. 3. p. 6. §. 6. n. 11. citans Pör. Mel. Co. ninck a. hosque.

10. At Sanch. d. distinguit. Quando enim (ait) sententia abiit in rem judicatam, scilicet, quando elapsum est tempus appellationis, vel similis remedii, non est conjux prædictus incidens in adulterium restituendus alteri, nec sunt amplius ea adulteria capacia mutua compensationis; Est autem restituendus, & adulteria illa sunt compensanda, quando sententia non abiit in rem judicatam, vel, quando dicta sententia lata fuit contra Minorem v. gr. qui potest uti Beneficio restitutionis in integrum. Ratio est (inquit Sanch.) quia, quod semel bene definitum est, non est retractandum. Audit hoc Castropal. respondetque, quod semel bene definitum est, non esse quidem retractandum ex causis, ex quibus definitum est, retractari tamen posse ex nova causa superveniente, ut est in casu nostro, nam tunc illa sententia non erit propriè prioris sententiæ retractatio, sed novæ causæ decisio.

d Sanch. l. c. d. n. 30. Henriq. a. llique cit. D. Th.

11. Profectò hæc, (quæ certè in utramque partem sunt probabilia) latius persequi, necesse non est. Legantur Castropalaus, & Sanch. cit. Illud ego moneo, Episcopos, & Prælatos cautè in iis admittendis ad Ordines, vel Professionem Religiosam, præsertim, quando sunt juvenes, debere procedere ne fortè cogantur, conjugem prædictum, aliquando restituere, nam propterea, me Auctore, nunquam eos sine consensu alterius conjugis ad professionem, vel Sacros Ordines admittant.

An legitimè quis separatus ab uxore possit dicere, se non esse conjugatum?

12. Quarta quaestio. An peccet conjugate separatus ab alio, si volens suscipere Ordines Sacros, vel Religionem, interrogatus ab Episcopo, vel Praelato neget, se esse conjugatum?

a Sanc. di. Respondeo. Sanch. *a* ait, non peccare, praescindendo ab alio damno; quia, (inquit) cum debita equivocatione non mentitur, & ex alio capite perinde in Ordine ad Ordines, vel Religionem, esse sic separatum, ac si conjugatus non esset; Contra, Navarrus *b* putat, hunc peccare, & invalidè profiteri, quando Praelatus eo animo esset, ut eum nonmitteret, si conjugatus esset.

13. Equidem, nec Navarro, quoad illud (invalidè) assentior, nec absolute assentior Sanch. Non Navarro, quia, nisi in Religione adsit statutum irritans, vel expressè admissio sit sub conditione carentiae conjugii, valet professio, ut discretè docet idem Sanch. ad irritam enim reddendam professionem, non sufficit voluntas habitualis, (immo ex *a Aver. q.* Aversa, *c* nec statutum merè prohibens;) sic enim invalida esset professio Juvenis obtusi ingenii, quia, si id notat Praelatus, certo non admisisset. Nec assentior Sanchez, quia semper est damnum notabile Religionis admittere conjugatum cum periculo, ne, si resparet, turbetur Religio, quæ, in re tam gravi merito invita esse debet; quare semper aderit peccatum in hujusmodi conjugate negante, immo non patefaciente suum conjugium, ita Aversa. *d* Adde, valde incommodum fore Religioni, habere sine suo consensu obligationem, seu, saltem dubium (propter varias opiniones supra dictas) de obligatione reddendi conjugem suam uxori, si fortè is adulterium committat.

a Aver. l. *e*

uxori, si fortè is adulterium committat.

125.

SECUNDUS EFFECTUS.

Divortii ex Adulterio.

Libertas non restituendi dotem, & praestationis alimentorum.

14. Secundus Divortii perpetui (de quo loquimur) effectus est, dare potestatem innocenti viro, ne obligetur dotem reddere uxori expulsa ob adulterium. Verum id explicatius afferamus.

Si loquamur post sententiam, qua Judex privet adulteram sub dote (ut certè private debet) omnes consentiunt, justè tunc sibi illam retineri ab innocente viro: at ante sententiam, non conveniunt omnes.

15. Nam posse eam retineri à dicto viro innocente, saltem ante sententiam Judicis declaratoriam delicti uxoris, existimat Castropalaus, *e* quia amissio dotis est vera pena, ad quam nullus tenetur, nisi post sententiam; Unde uxor, quamvis nocens, donec sententia accedat, ea gaudere debet, si eam habeat, vel, si eam non habet, petere eam justè poterit, peti enim rem suam. Quare eam ipsi reddere debet vir, quamvis innocens. Solum ergo vir hic innocens implorare Judicem poterit, & post ejus sententiam, dotem eam, sibi, vel repetere, vel retinere.

16. Contra, posse eam ab innocente retineri, etiam ante sententiam Judicis, censet Sanch. *f* quia, is, cui competit exceptio, ne aliquid solvere cogatur, habet Jus illud retinendi, tum in foro fori, tum in foro poli: at Maritus habet Jus se opponendi contra uxorem adulteram, volentem repetere suam dotem, ergo potest illam sibi retinere: Minor probatur, quia potest opponere delictum adulterii.

17. Verum Castropalaus replicat, negando hanc Minorem. Maritus enim (ait) non habet Jus retinendi dotem absolute, siquidem Maritus, quamvis habeat Jus opponendi uxori delictum, non tamen habet Jus retinendi dotem, nisi media sententia de patratò delicto.

18. Vides utramque sententiam esse probabilem? Sanch. enim probabiliter dicit Maritum habere Jus retinendi, etiam ante sententiam, quia ante illam habet Jus se oppo-

opponendi, quod Castropalaus probabiliter negat.

An vir innocens alimenta adultera prestare teneatur?

19. Quid de alimentis? Obligaturne conjux innocens illa subministrare uxori expulsa propter adulterium?

Respondeo, in meliori sententia non obligatur in foro conscientiae, quia, propter
a Sanc. lib. Adulterium consortis, à debito omni & solu-
10. matr. tus est conjux. Præterea, nec in casu litis,
d. 8. à n. expensas litis contribuere uxori adulteræ,
25. Ca- si certum est adulterium, obligatur inno-
cip. l. 1. cens conjux, & ratio est eadem, quia ab
n. 5. Fari- omni debito propter adulterium conjugis,
nac. T. 4. liberatur conjux alter. An autem in foro fori
143. n. 41. obligetur, vide apud citatos. Verum conjux
42. nocens debet innocentem tradere alimenta,
ut item expensas litis, si fortè h. c. innocens
adulterium alterius probare intendat, quia
innocens cadere non debet à Jure suo, quo
potest, & alimenta, & litis expensas ab altero
exposcere.

20. Propter non dissimilem rationem si
uxor domo fugiat ob timorem, ne malè tra-
ctetur à viro supplicante uxoris adulterium,
quod verè uxor commisit, ne in foro qui-
dem b. externo, alimenta illi subministrare
c. Castrop. tenetur vir, quia scilicet universaliter vir non
l. c. sine. obligatur alere uxorem fugientem extra
domum viri, ipsò viro causam recessus non
dante.

TERTIUS EFFECTUS.

Divortii ex Adulterio.

Potestas educandi, vel non educandi filios, Remissivè.

22. Tertius effectus Divortii est, dato
c. Sanc. lib. potestatem innocenti, ut sine suo onere edu-
10 matr. cantur filii, id quod cum multis scateat li-
4. 20. Ca- mitationibus, ac distinctionibus non valde
prop. d. 3. nobis scitu necessariis, magis enim pertinet
de spons. p. ad Jurisperitos, videatur apud eosdem,
6. §. 10. nec tamen omittantur c. Theo-
Laym. l. 5. logi.
17. 10. p. 3.
§. 7. n. 29.

§. IX.

De iisdem tribus effectibus Divortii celebrati propter hæresim.

1. Quamvis Divortium propter hæresim celebratum non pariat ex se, suaque natura primum Effectum, quem parit adulterium carnale, non enim datur libera potestas Catholico conjugii assumendi aliquem ex illis statibus, puta Ordinem, Religionem, Vocum simplex Castitatis, nihilominus, quia parit illum eundem Effectum ex institutione, & dispositione Ecclesie, ut d. supra diximus, ideo inde habe ea, quæ essent hic asserenda.
d. Supra §. 7. à n. 6.

2. Quoad secundum Effectum pertinentem ad dotem, sic hæc regula. Si Divortium factum est non culpa uxoris, sed viri restituendam esse uxori dotem. Si verò factum est, culpa uxoris, dotem ipsi non esse restituendam. Id, quod Castropal. e & Sanch. f. e Castrop. colligunt ex Jure, g in quo universaliter l. c. nu. 2. disponitur, ut uxor amittat dotem, vel do- f. Sanc. lib. talitium, si ejus culpa Divortium fiat. Puto 10. matr. autem Castropalaum intelligere post sen- d. 4. n. 20. tentiam, Sanch. etiam ante, eo modo quo c. d. 20. iidem dixerunt in adulterio carnali, quo- n. 7. rum placita, nos rerulimus, §. præcedenti à g. C. Ple- num. 14. rumq; De Donat. in- ter virū, & uxore.

3. De alimentis idem dic, quod ibidem diximus nu. 19.

4. Quoad tertium Effectum, id speciale habet Divortium ob hæresim, ut filii semper educandi sint apud conjugem Catholicum, idque in favorem fidei, ne scilicet proles erroribus inficiatur. Lege id pluribus apud Sanch. h aliosque.

h Sanch. di. d. 20. à nu. 4.

§. X.

De tribus iisdem effectibus adulterii ob sollicitationem ad peccandum, & ob sacriliam.

1. Quoad primum Effectum, cum separatio conjugum ex his duabus causis sit ex natura sua temporalis, nemo ex conjugibus statum aliquem ex illis, quos diximus paragr. 8. nu. 1. assumere potest, nisi mutuus adsit consensus, sicuti proisus ceteri
Ppp 2 alii